

УДК 17.037

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v054.2025.7>**І. В. Козій**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5827-6603>

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри історії і філософії

Львівського торговельно-економічного університету

М. А. ПігошORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7802-0755>

доцент кафедри історії і філософії

Львівського торговельно-економічного університету

А. В. ШевчукORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4875-2255>

асистент кафедри соціокультурного менеджменту

Львівського національного університету імені Івана Франка

ФІЛОСОФІЯ АБСУРДУ АЛЬБЕРА КАМЮ

Постановка проблеми. Для адекватного та усебічного вивчення творчої спадщини Альбера Камю потрібно проаналізувати максимально велику кількість його філософських концептів, одним з яких якраз і виступає пояснення мислителем поняття абсурду. Саме на дослідженні задекларованої проблеми ми і зосередили нашу увагу в даній роботі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою окресленої проблематики займалися такі науковці як: О. Бучін, О. Сарабун, А. Хорват, Д. Тесленко, В. Штанько, М. Семенчук, І. Матвієнко та багато інших.

Мета статті полягає в аналізі поняття абсурду у творчості Альбера Камю, як одного із стрижневих складових його філософії, що дозволить більш об'єктивно трактувати його філософію в цілому.

Виклад основного матеріалу. Становлення екзистенціалізму як філософської течії відбулося приблизно на початку XX ст., хоча попередниками екзистенціалізму слід, очевидно, вважати філософів і письменників ще XIX ст. Вже із самої назви даної течії можна висувати, що головним завданням екзистенціалізму є встановлення змісту людського існування. Для екзистенціалістів зрозуміти людину – значить описати специфіку того буття, яке є людиною. Буття людини і є тим буттям – свідомістю, через яке розкривається буття світу. Тому, саме людське існування яке дане безпосередньо і є тією «екзистенцією», що не пізнається науковими, раціональними засобами, де концентрація уваги фокусується на власне особистості, котра вилучена з будь-яких систем її інтегрування – релігійних, метафізичних, соціальних, політичних тощо, і залишеній «наодинці» з буттям. В екзистенціалізмі саме ця

особистість, її існування приймається за єдину достовірну реальність, основу й відправну точку осмислення буття. З цим, очевидно, пов'язаний один з основоположних постулатів екзистенціалізму – екзистенція передуює есенції, існування передуює сутності.

Слід зазначити, що не дивлячись на те, що ця філософська течія зосереджується на особистості, такий факт аж ніяк не означає, що вона нехтує її зв'язками з іншими людьми, із середовищем загалом. Існування особистості певним чином вплетене в середовище, у соціум. Але ця пов'язаність аж ніяк не є інтегрованістю особистості, певною соціальною спільнотою, її залученістю у загальні суспільно-історичні процеси. Особистість в екзистенціалізмі самотня і самоцільна, її буття – це переважно протидія середовищу, деякому іншому, а тим більше суспільству, державі, які будь-що прагнуть нав'язати їй свою волю, свої інтереси, мораль, відчужують її, прагнуть перетворити в знаряддя, в засіб чи функцію.

Тож з точки зору екзистенціалізму суспільні відносини, історичні закономірності – віддалені абстракції, з якими людина безпосередньо не стикається у своєму існуванні, реальність існування – життєві ситуації, які повсякчас вимагають вибору рішення, лінії поведінки. Вбачаючи у свободі особистості вищу життєву цінність, екзистенціалізм тлумачить існування людини як драму свободи, бо на кожній фазі самотворення особистості воно (існування) залежить від кожного її вибору, кожного рішення.

Екзистенціалізм відноситься до тих новітніх філософських течій, які не визнають тотожності буття і мислення, тобто того, що наші поняття і уявлення про світовий лад, про його закони

й структури відображають об'єктивно існуючі реальності. В сприйманні екзистенціалістів світ – це хаос, абсурд, що його людський розум прагне подолати. Структура екзистенції – це послідовність модусів людського існування: турбота, страх, рішучість, совість та ін. Саме вони отримують своє визначення через конечність екзистенції і виступають різноманітними дотичними, які так чи інакше мають справу із ніщо.

Важливим визначенням екзистенції є трансценденція, вихід за свої межі, перехід до трансцендентного. Представники різних напрямів екзистенціалізму трактують поняття трансцендентного по-різному. Для одних трансцендентне – це Бог, для інших – ніщо. Поняття трансценденції містить у собі також сутність людської свободи. Загалом екзистенціалізм відображає ситуацію людини в сучасному суспільстві з її почуттям невдоволеності, з її пошуками, запереченням і переборенням вже здобутого.

Альбер Камю, очевидно не перший філософ, який звернувся до поняття абсурду, він виходить на задекларовану проблематику студіюючи своїх попередників. Погляди декого з них йому імпонували, декого ж не сприймав взагалі, але так чи інакше подібний досвід допоміг йому сформулювати власне бачення проблеми.

Тут доречно буде коротко проаналізувати еволюцію поглядів Альбера Камю і подальше становлення його як філософа. Відразу перед нами постають персоналії К'єркегора та Гуссерля у яких Камю почерпнув багато ідей, що згодом згрупувались в основну проблематику пов'язану з людиною, її духовним світом, творчістю та прагненням до глибинного самопізнання та самоаналізу. По суті, немає жодної важливої проблеми, поставленої К'єркегором чи Гуссерлем, які б не були органічно вплетені А. Камю у його власну філософію, світобачення та світоспоглядання.

Відштовхуючись від розмірковувань К'єркегора про відчай і абсурд як необхідних факторів, що приводять людину до істинної віри, Камю розробляє категорії абсурдної людини, абсурдної свідомості, абсурдної творчості, абсурдного твору для того, очевидно, щоб якимось чином підняти рівень людської свідомості до розуміння проблем сучасного життя і сучасної культури. Але Камю, на відміну від релігії і релігійної віри К'єркегора концентрує свою увагу на категорії краси, або прекрасного, яке обумовлює та визначає і життя, і віру, і свідомість людини, тому що без краси немає і не може бути ні істини, ні добра, ні справедливості, ані свободи. А роль к'єркегорівського рицаря віри у Камю покладена на сучасну людину, яка має пройти усі стадії духовного становлення людини і людства загалом, до тих пір, поки її свідомість не стане цілком ясною і просвітленою.

Саме тоді на людину і приходить «благодать», але не божественна, а людська. Людина приходить до людини, відбувається становлення особистості, тобто цілісної людини, яка здатна розібратися у реальному світі. Вона усвідомлює себе і оточуючий її світ у всій його непривабливості та жорсткості. Але зміна відбулася, людина вже ніколи не погодиться бути рабом. Їй вже відомі вищі людські цінності, а перехід від абсурдного життя і свідомості до інших цінностей містить у собі нове усвідомлення свого права на життя, свободу і красу. Творчі сили, котрі до того моменту знаходились ніби в летаргічному сні, тепер «прокидаються» і виливаються в бунт, у повстання і протест проти існуючого світу, його неправди та різноманітних вад – бунтуюча людина вирішує творчо змінити і саму себе, і світ у якому вона живе з тією ціллю, щоб стати вільною і повернути світові поняття про красу і усе, що з нею пов'язане.

Отже особливу увагу слід приділити Сьорену К'єркегору, філософу і письменнику, що не просто відкрив поняття абсурду, а нібито споглядав його. К'єркегор був із тих мислителів, для яких жодна істина не була абсолютною, він рішуче відкидав можливість втілення моралі, принципи спокою і задоволення.

Відтак, аналізуючи філософію екзистенціалізму, Камю з необхідністю звертається до К'єркегора, котрий намітив головні проблеми і категорії екзистенційної філософії: людина, віра, гріх, відчай, вибір, абсурд, криза, можливість, самотність, ненависть та інші. К'єркегор здійснив поворот і відродив зацікавлення до міфології, поклав початок загальної переоцінки цінностей. Саме у К'єркегора Камю черпає ідеї для основоположних мотивів своєї філософської і літературної творчості. Тому К'єркегора можна сміливо називати духовним предтечею Камю, якого у свою чергу можна вважати одним із найпомітніших філософів ХХ ст.

Слід також згадати Е. Гуссерля, який займався створенням позитивної філософії. За Гуссерлем, класичний раціональний метод зазнав поразки, а звідси висновок, людина вкотре вже опиняється перед ірраціональним. «Абсурд народжується із цієї конфронтації між покликом людини і нерозумним відмовчуванням світу...Ірраціональна людська ностальгія і абсурд...ось три персонажі драми, яка повинна необхідним чином покінчити зі всією логікою, на яку здатне існування» [3, с. 117–118]. Камю чітко помічає і вказує на спорідненість феноменології з різноманітними течіями ірраціоналістської традиції: «Від абстрактного Бога Гуссерля до сяючого Бога К'єркегора відстань не вельми велика. Розум та ірраціональне ведуть до тієї самої проповіді...Абстрактний філософ і релігійний філософ виходять з одного і того

ж сум'яття і живуть в одному і тому ж страху» [3, с. 133]. Феноменологія намагалась бути точною, строгою наукою, що прагне тлумачити світ за допомогою опису пережитого і набутого досвіду, але вона споріднена з абсурдною філософією вже у тому, що проголошує існування лише часткових особистих істин, на відміну від істини як такої. Відповідно свідомість перетворюється в акт уваги, чи в акт сприйняття, що лише фіксує об'єкт свого зацікавлення, але жодним чином не створює його.

Згідно Камю, філософська думка епохи, ніби зависла між крайньою раціоналізацією реального з однієї сторони, і з іншої в такій же мірі крайньою ірраціоналізацією, а протилежності мають здатність до притягання. А. Камю наголошує на тому, що досить несправедливо вважати, що поняття розуму має єдине тлумачення і зміст, іншими словами не можна не враховувати того, що розум представляє собою дещо людське, а звідси висновок, що розум може звертатися як до реального, так і до божественного. Завершуючи цей невеликий екскурс в історію філософської думки що стосувався формування і становлення А. Камю як мислителя і паралельно показав еволюцію його поглядів щодо проблеми абсурду, стосовно останнього філософ приходить до висновку, що «абсурд – це ясний розум, що констатує свої межі» [3, с. 134].

В одній із своїх праць, а саме в «Міфі про Сізіфа», Альбер Камю пише зокрема, що «... абсурд, який досі вважали за висновок, береться тут як вихідний пункт. У цьому розумінні мої міркування є попередніми: не можна сказати, до якої позиції вони призведуть. Тут ви знайдете тільки чистий опис хвороби духу, до якого не домішані ані метафізика, ані віра» [1, с. 140].

Отже, взявши за вихідний пункт поняття абсурду, що його переживає людина, тепер вже, абсурдна людина, Камю прагнув детально прослідкувати і проаналізувати усю подальшу поведінку людини, усі можливі варіанти, що їх може обрати собі людина абсурду. І відразу філософ виходить на одну із перших і головних проблем, проблему з якою мали справу не одне покоління філософів, а саме на проблему смерті, а в даному випадку швидше на проблему самогубства. «Є одна лише дійсно серйозна філософська проблема – проблема самогубства. Вирішити, варте чи не варте життя того, щоб його прожити, – означає відповісти на фундаментальне питання філософії. Решта, – чи має світ три виміри, чи керується розум дев'ятьма або дванадцятьма категоріями – є другорядним. Такими є умови гри: в першу чергу треба дати відповідь» [1, с. 140]. Тут доцільно зауважити, що Камю цікавить не самогубство взагалі, а так би мовити філософське самогубство, у його чисто духовному плані.

Поняття абсурду і проблема самогубства тісно пов'язані між собою. Остання з'являється після того, як до людини «приходить» абсурд. Яким же чином абсурд «приходить» до людини, або людина «приходить» до нього? Де та межа, після якої він «з'являється»? На це питання філософ відповідає так: «Світ, який піддається поясненню, хай найхибнішому, – цей світ нам знайомий. Але якщо Всесвіт раптово позбувається як ілюзій, так і пізнання, людина стає у ньому чужою. Людина вигнана навіки, бо позбувається і пам'яті про втрачену вітчизну, і надії на землю обітовану. Власне кажучи, почуття абсурдності є цим розладом між людиною та її життям, актором і декораціями. Всі люди, які будь-коли думали про самогубство, відразу визнають наявність прямого зв'язку між цим почуттям і тяжінням до небуття» [1, с. 142]. І якщо Гуссерль хотів позбавитись від подібних думок, що передують чистому філософуванню, а К'єркегор вбачав небезпеку в невловимій миті, що передує цьому стрибку у вічність, то у Камю ціль абсурдної людини полягає саме у тому, щоб пізнати себе і за всяку ціну утриматись на гребені цього «алогічного» стрибка.

Поняття абсурду Камю співвідноситься з проблемою свободи, що полягає не в спротиві, а радше у свідомому бунті проти існуючих умов, у внутрішніх і зовнішніх, об'єктивних і суб'єктивних. Акт невдоволення і бунту є перш за все цією вічною конфронтацією людини і її власного невігластва. Бунтувати – це значить ставити світ під питання. Щоб якимось чином будувати власне життя, потрібно насамперед його бачити, бачити тверезо, бачити що у світі немає і не може бути ніякої надії. Людина повинна усвідомити, що життя її є лише життям сьогоднішнім і ніякого завтра чи майбутнього загалом у неї не буде. А якщо і буде це майбутнє, то вже не в неї, а в тих, хто прийде за нею, але вони також будуть сприймати його як сьогодення.

Звідси Камю робить висновок, що потрібно жити саме в цьому «сьогодні», жити істинно людським життям, відкинувши усілякі розмови і надії на «примарне» майбутнє. Цим піклуванням і покладанням на майбутнє людина може «жити» лише до зустрічі з абсурдом. Абсурд характерний тим, що відразу покладає кінець будь-яким ілюзіям, він привчає людину дивитися і сприймати світ тверезо.

Самогубство, очевидно може «по-своєму» вирішити проблему абсурду, але абсурд саме тому і абсурдний, що намагається уникнути самогубства, тому що він одночасно є усвідомленням смертності і відмовою від неї. Абсурд виступає вираженням крайньої напруги абсурдної людини, що постулює лише одну єдину істину – виклик. Саме абсурд доводить до свідомості людини, що

сфера її життя і діяльності – це сьогоднішнє, а не минуле чи майбутнє, і це усвідомлення підводить до розуміння та відчуття свободи. Смерть та абсурд виступають принципами обґрунтування свободи.

У цьому ракурсі абсурдна людина є прямою протилежністю людині, яка примирилась зі своїм положенням. Людина не повинна ніколи і ні з чим змиритися, вона повинна вести постійну боротьбу, насамперед рятуючи власне життя, а разом з ним свою власну свободу з тим, щоб мати змогу залишитися такою, якою вона є в теперішньому, тобто тут і зараз. Вона знаходиться ніби уся в самій собі в теперішньому часі. З цього приводу Камю зазначає: «Я виводжу з абсурду три похідні, якими є мій бунт, моя свобода і моя жага. Однією лише грою свідомості я трансформую в правило життя те, що було запрошенням до смерті, – і я заперечую самогубство» [3, с. 145–146].

Абсурдна людина, згідно Камю, заперечує сенс і нічого не робить для вічності. Переконана у своїй свободі, яка реалізується у постійному бунті без майбутнього, а також в усвідомленні приреченості на загибель, абсурдна людина намагається здійснити свою «місію» в цьому житті, оскільки ніякого іншого життя вона не визнає. На підтвердження своїх слів Камю на прикладі Дон Жуана показує, що абсурдна людина ігнорує печаль. Вона піддається їй лише тоді, коли починає на щось сподіватись, покладати надії. Камю зазначає: «Не вірити в глибокий зміст речей – це здатність абсурдної людини... Час іде разом з нею. Абсурдна людина – та, котра не відділяє себе від часу» [3, с. 154].

Ще одним прикладом абсурдної людини Камю вважає актора, що може існувати лише в несправжньому, ілюзорному світі, який приречений на загибель. Мистецтво актора є виразником того голосу, який є одночасно близький як для душі, так і для тіла.

У «Міфі про Сізіфа» Камю торкається проблеми абсурдної творчості. Ця проблема відіграє особливу роль у філософії Камю загалом, адже саме завдяки творчості думка може подолати смерть духу. Людина, згідно Камю, не повинна боятися абсурду, не повинна намагатися від нього позбавитись, тим більше що це, очевидно, неможливо, оскільки абсурдний світ оточує і пронизує усе людське життя без залишку. Людина, попри усе, повинна діяти і жити у цьому абсурдному світі так як личить саме людині абсурду. Хоча, слід зазначити, доволі часто її боротьба закінчується поразкою. «Завоювання чи гра, безмежна любов, абсурдний бунт, – це саме ті почесті, що людина віддає своїй гідності в поході, в якому вона заздалегідь приречена на поразку» [3, с. 173].

В абсурдному світі твір мистецтва – це хороша нагода підтримати свою свідомість на відповідному рівні і у відповідній формі. Він дає людині мож-

ливість фіксувати свої вчинки у цьому світі. Але, слід зазначити, що людина абсурду не ставить собі за мету певним чином пояснювати дійсність, вирішувати певні реальні проблеми – зовсім ні, творчість полягає для неї лише у перевірці себе самої і в констатації всього пережитого. Тож описувати духовний стан абсурдної людини слід за допомогою абсурдних понять, категорій. Тоді мистецтво слід сприймати одночасно як своєрідну смерть досвіду і його багатократне множення.

Твір мистецтва – це своєрідний «стрибок в абсурд», «феномен абсурду», а творець – це людина, що володіє здатністю твореза спостерігати. В абсурдному мистецтві людина отримує і поле своєї діяльності, і сферу застосування власних сил, і область своєї власної «розпредмечуваності», і, відповідно, об'єкт і суб'єкт своєї власної свободи.

Камю не визнає традиційного розмежування сфери мистецтва і філософії, філософського дослідження і твору мистецтва. Очевидно, що і філософія, і мистецтво мають свій власний світ, тому ніколи не потрібно розмежовувати та штучно відривати мислителя від його ідей, а художника – від його твору, оскільки вони нерозривні з ними та формують одне одного.

Абсурдний твір, абсурдний художник чи філософ знаходяться у парадоксальних відносинах один з одним. Вони пов'язані між собою і разом з тим незалежні, вони визначають один одного, але у той же час ніби стороняться усього невластивого їм. Подібна парадоксальність прослідковується як у творі, так і в художника, а також творчості загалом. «Витвір мистецтва, – зазначає Камю, – народжується із відмови розуму розмірковувати про конкретне. Він означає тріумф чуттєвого. Саме світла думка викликає його, але в самому цьому акті він обмежує самого себе... Твір мистецтва втілює собою трагедію розуму, але він доказує тільки безпосередньо» [3, с. 176].

Найважливішою характеристикою абсурдного твору є його гуманістичне забарвлення: «Правдивий твір мистецтва постає завжди у людському вимірі... Простежується певне відношення між глобальним досвідом художника і твором, який його відображає, між зрілістю Гете і «Вільгельмом Мейстером» [3, с. 176]. Абсурдний твір демонструє собою інтелектуальну драму, ілюструє відмову думки від її престижу і водночас її повну покірність долі. У розмірковуваннях Камю про творчість можна помітити одну домінуючу проблему чи ідею, а саме – чи може життя людини бути наповнене тим змістом, завдяки якому варто було б жити?

Відкидаючи пошуки сенсу життя філософ, як це не парадоксально приходить саме до такого пошуку. Вже саме порівняння, нормальне життя – абсурдне життя, містить у собі питання, яке саме

життя слід вважати дійсним, яке з них більше відповідає природі людини і здатне привести її до відчуття свободи, до самої свободи? «Мислити – це перш за все хотіти творити світ» [3, с. 177]. Таке творення власного світу ґрунтується на усвідомленні необхідності ліквідувати розрив між людиною і її досвідом, відшукати взаєморозуміння.

До абсурдної творчості Камю висуває такі ж вимоги, що і до думки, бунту, свободи, різноманітності та ін. Творчість абсурдного художника, заперечуючи недосконалий реальний світ, протиставляє йому свій власний світ як певний взірєць, на який слід орієнтуватися щоб зрозуміти усю глибину прірви, що відгороджує людину від того світу, якого вона прагне. Абсурдний герой, яким Камю вважає зокрема Сізіфа, за своє презирство до богів, за ненависть до смерті і за жагу життя повинен платити одноманітністю, беззмисловою і монотонною працею. Трагедія, очевидно, починається з того моменту, коли Сізіф приходить до розуміння беззмислової своєї праці і абсурдного характеру свого власного існування. Абсурд народжується як би від повноти щастя. Щастя і абсурд беруть початок з одного і того ж джерела, тому вони нерозривно пов'язані одне з одним.

Якщо людина вирішила стати повелителем своєї долі, то тим самим вона звільняється від влади і панування вищих сил. Починаючи з тієї миті, коли Сізіф усвідомлює своє істинне становище, він може усі свої нещастя трансформувати у дещо протилежне, тобто собі на благо. Сізіф в'язень, але він відчуває радість від того, що мисленням піднявся вище від своїх тюремщиків. Людина абсурду, отже, тверезо поглянувши на своє життя, на свою долю, може піднятися над ними, застосувавши як зброю свій розум, розум що мав сміливість, відкинувши будь-які примари чи ілюзії, наблизитись до реалій сьогоденного життя.

Висновки. З усього зазначеного вище можна висувати, що почавши з поняття абсурду, яке ніби «будить» людську свідомість, позбавляє її світу надуманого та ілюзорного, А. Камю намагався вибудувати таку філософію, яка б могла стати для людини духовною опорою і орієнтиром у складному сучасному світі. Адже чим повніше і чіткіше людина усвідомлює абсурдність життя, тим обережніше та з більшою повагою вона буде відноситись до самого феномену життя і робити усе, щоб прожити його гідно, як і личить справжній людині. Відтак усвідомлення абсурду веде до бунту, а бунт – до свободи, заради якої людина готова піти на все, тому що саме у свободі вона знаходить сенс свого життя.

Література

1. Зарубіжна філософія XX ст. / за ред. Г. І. Волинки. Київ : Довіра, 1993. 239 с.
2. Камю А. Міф про Сізіфа. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kamiu_Alber/Mif_pro_Sizifa.pdf
3. Camus A. Essais / Albert Camus. Paris : Gallimard, 1965. 1975 p.

Анотація

Козій І. В., Пігош М. А., Шевчук А. В. Філософія абсурду Альбера Камю. – Стаття.

У статті аналізується один з ключових складників філософії Альбера Камю, а саме поняття абсурду, що поряд з іншими елементами його філософії дозволяє цілісно та усесторонньо розглянути стрижневі вектори його доктрини загалом.

Констатуємо, що велика частка його ранніх творів так чи інакше присвячені саме поняттю абсурду. Альбер Камю говорив про абсурд як про деяку фундаментальну проблему буття. Мислитель наголошував, що абсурдним є ні світ, ні людина. Сам абсурд виникає лише у їхній взаємній присутності, іншими словами це «метафізичний стан людини у світі». Життя людини у свою чергу, це постійна і безперервна творчість, що є можливою лише в умовах свободи. Якщо немає свободи, то немає і творчості, немає нічого того, що складає основні виміри людських цінностей, людяності, гуманізму. Без свободи все втрачає сенс.

Абсурд – це чітке усвідомлення своїх меж, а бунт – це таке саме чітке усвідомлення своїх прав. Абсурд долає антиномії розуму. Бунт – відвойовує у світу людський порядок. Бунт стає головним виміром людини. Коли бунтуюча людина готова жертвувати життям заради своїх прав, то це свідчить не лише про ріст людської свідомості і самосвідомості, але і про оформлення світу цінностей, що набуває з часом все більшого і більшого значення.

Показано, що людське буття і свідомість починається з абсурду, а закінчується боротьбою в ім'я вищих цінностей: краси, свободи, істини, справедливості, добра. І хоча Камю не проголошує остаточної істини, не дає відповіді на всі запитання (цього, очевидно, ніхто від нього не вправі вимагати), все ж можна зрозуміти і провідчувати його логіку, його філософію і естетику, його літературну творчість загалом, яка представляє собою вічний пошук сенсу життя, пошук того, що охоплює собою головні цінності та ідеали. Ці ідеали завжди були духовною основою, опорою і ціллю життєдіяльності людини і суспільства. Тому філософія і художня творчість Альбера Камю ніколи не втрачать своєї актуальності.

Ключові слова: філософія абсурду, поняття абсурду, буття людини, сенс життя, свобода, творчість, гуманізм, бунт.

Summary

Kozii I. V., Pigosh M. A., Shevchuk A. V. The philosophy of the absurd by Albert Camus. – Article.

The article analyzes one of the key components of Albert Camus's philosophy, namely the concept of the absurd, which, along with other elements of his philosophy, allows for a holistic and comprehensive consideration of the core vectors of his doctrine as a whole.

We note that a large part of his early works are, in one way or another, dedicated to the concept of absurdity. Albert Camus spoke of the absurd as a fundamental problem of existence. The thinker emphasized that neither the world nor man is absurd. The absurd itself arises only in their mutual presence, in other words, it is the «metaphysical state of man in the world». Human life, in turn, is a constant and continuous creativity, which is possible only in conditions of freedom. If there is no freedom, then there is no creativity, there is nothing that constitutes the basic dimensions of human values, humanity, humanism. Without freedom, everything loses its meaning.

Absurdity is a clear awareness of one's limits, and rebellion is the same clear awareness of one's rights. Absurdity overcomes the antinomies of reason. Rebellion

reclaims human order in the world. Rebellion becomes the main dimension of man. When a rebellious person is ready to sacrifice his life for the sake of his rights, this indicates not only the growth of human consciousness and self-awareness, but also the formation of a world of values, which acquires greater and greater importance over time.

It is shown that human existence and consciousness begin with absurdity and end with a struggle in the name of higher values: beauty, freedom, truth, justice, goodness. And although Camus does not proclaim the ultimate truth, does not provide answers to all questions (obviously, no one has the right to demand this from him), one can still understand and follow his logic, his philosophy and aesthetics, his literary work in general, which represents the eternal search for the meaning of life, the search for that which encompasses the main values and ideals. These ideals have always been the spiritual foundation, support, and goal of human and society's life. Therefore, the philosophy and artistic work of Albert Camus will never lose their relevance.

Key words: philosophy of the absurd, concept of absurdity, human existence, meaning of life, freedom, creativity, humanism, rebellion.

Дата надходження статті: 27.06.2025

Дата прийняття статті: 16.07.2025

Опубліковано: 10.09.2025